

Spojrzenie w wakacyjne niebo 2026

Pół roku minęło jak z bicza trzask, a w związku z tym tego lata, w okresie urlopów i wakacji, będziemy się starać w pełni korzystać z dobrodziejstw słonecznego nieba dopóki czas pozwala. Rzeczywiście jest to bowiem okres długich dni, a niezwykle krótkich nocy, które niezbyt sprzyjają obserwacjom astronomicznym. Tym nie mniej, jak zobaczymy, wiele ciekawych zjawisk będziemy mogli zaobserwować na niebie w okresie tegorocznych wakacji. Na wyróżnienie zasługują w drugiej dekadzie sierpnia: całkowite zaćmienie **Słońca** (w Polsce częściowe), potem słynne *Perseidy*, a na koniec dekady częściowe zaćmienie **Księżycy**. Postarajmy się w tym celu wykorzystać wolny czas, a być może pogoda dostosuje się do naszych oczekiwań. Zatem z głową podniesioną do góry spójrzmy, co na naszej sferycznej scenie szykuje nam pogodne niebo.

W miesiące wakacyjne na południowo-wschodnim niebie, gdy dobrze się ściemni, a w lipcu to dopiero około godz. 23, króluje tzw. *Trójkąt letni*. Tworzą go trzy gwiazdy pierwszej wielkości: *Deneb*, *Wega* i *Altair*. Należą w kolejności do gwiazdozbiorów *Łabędzia*, *Liry* i *Orła*. W trójkącie najwyżej nad horyzontem mieści się prawie w całości *Łabędź* (jego jasne gwiazdy tworzą krzyż), na prawo, nieco poniżej *Lira* i u dołu *Orzeł*. Przez wszystkie trzy gwiazdozbiory, w ich tle przebiega *Droga Mleczna* czyli nasza *Galaktyka*. Aby ją na niebie dostrzec, wystarczy tylko sprawne oko i poświęcenie paru chwil w bardzo późny pogodny wieczór ale z dala od miejsc zanieczyszczonych rozproszonym światłem. W drugim tygodniu wakacji szkolnych, w dniu 6 lipca po południu, **Ziemia** na orbicie okołosłonecznej znajdzie się najdalej od **Słońca** (w *aphelium*), w odległości ponad 152 mln km od niego. Natomiast **Słońce** w swej „wędrówce” po *ekliptyce* podąża powoli ku równikowi niebieskiemu, przez co jego deklinacja będzie systematycznie maleć, a w związku z tym noce staną się nieznacznie, ale coraz to dłuższe, a dni coraz to niestety krótsze.

W Krakowie, w dniu 1 lipca **Słońce** wschodzi o godz. 4.35, a zachodzi o godz. 20.52, czyli dzień będzie trwał 16 godzin i 17 minut. Będzie już krótszy od najdłuższego dnia w roku o 6 minut. Natomiast 31 sierpnia **Słońce** wschodzi o 5.54, a zachodzi o 19.26, czyli będzie nam świecić przez 13 godzin i 32 minuty, zatem przez wakacje ubędzie nam dnia o 2 godziny i 45 minut. W międzyczasie zaś **Słońce** w swej „wędrówce” wśród znaków *zodiaku* przejdzie 22 lipca ze znaku *Raka* w znak *Lwa*, a w miesiąc później wstąpi w znak *Panny*. Jeśli zaś chodzi o aktywność magnetyczną **Słońca**, to utrzymuje się nadal na średnim poziomie. Nieco zwiększona w jego kończącym się 25 cyklu aktywności może wystąpić pod koniec sierpnia, czego widomą oznaką będzie niewielki wzrost ilości plam i rozbłysków w fotosferze **Słońca**. Zawsze należy się liczyć z niespodziankami z jego strony, np. rozbłyskami i wyrzutem plazmy w przestrzeń międzyplanetarną, co może, ale nie musi, zaowocować możliwością zaobserwowania nawet w Małopolsce zorzy polarnej.

Księżyc natomiast rozpocznie i zakończy wakacje podążając do ostatniej kwadry. Kolejność faz w lipcu będzie następująca: ostatnia kwadra 7 VII o godz. 21.29, nów 14 VII o godz. 11.43, pierwsza kwadra 21 VII o godz. 13.06 i pełnia 29 VII o godz. 16.36. W sierpniu zaś ostatnia kwadra 6 VIII o godz. 04.21, nów 12 VIII o godz. 19.37 (całkowite zaćmienie **Słońca**), pierwsza kwadra 20 VIII o godz. 04.46 i pełnia 28 VIII o godz. 06.18 (częściowe zaćmienie **Księżycy**). W *perygeum* (najbliżej **Ziemi**) znajdzie się **Księżyc** 13 VII o godz. 10 oraz 10 VIII o godz. 13. Natomiast w *apogeum* (najdalej od **Ziemi**) będzie 25 VII o godz. 19, oraz 22 VIII o godz. 10. Całkowite zaćmienie **Słońca** w Europie będzie widoczne na Grenlandii, Islandii i w Hiszpanii. W Polsce tylko jako częściowe. Początek 19.15, maksimum 20.07 i koniec 20.56. Natomiast częściowe zaćmienie **Księżycy** 28 VIII rozpocznie się o godz. 4.33, maksimum 6.13, a koniec w Krakowie pod horyzontem.

Warto też pamiętać, że 20 lipca minie już 57 lat, od kiedy to statek **Apollo 11** wylądował na **Księżycu**, a dzień później, stopy człowieka (*Neila Armstronga* i *Buzza Aldrina*) po raz pierwszy dotknęły

powierzchni *Srebrnego Globu*. Wypada zatem spojrzeć bardziej sentymentalnie na naszego naturalnego satelitę będącego aktualnie rezerwatem ścisłym, gdzie jak głosi legenda, wciąż na nowych śmiałków ze statku ARTEMIS IV (a dotychczas było ich tylko 12) czeka nasz *Mistrz Twardowski*.

Ponadto **Księżyc** w swej wędrówce po nieboskłonie wakacyjnym zbliży się po północy do *Plejad* (11 VII), pod wieczór (17 VII) do **Wenus**, co będziemy obserwować, jeśli pogoda dopisze. Zbliży się też do innych jasnych gwiazd jak *Regulus*, *Spica* czy *Antares*, ale te zjawiska nie będą widoczne z terytorium Polski i Europy.

Jeśli zaś chodzi o planety, to **Merkurego** będzie można obserwować na porannym niebie nisko nad wschodnim horyzontem dopiero od 12 lipca do 22 sierpnia. Potem skryje się w promieniach **Słońca**. Najlepsze warunki do jego obserwacji wystąpią na przełomie lipca i sierpnia, gdy oddali się na niebie od **Słońca** prawie o 20 stopni poprzedzając jego wschód o ponad godzinę.

Wenus przez całe wakacje będzie widoczna na wieczornym niebie pełniąc rolę *Gwiazdy Wieczornej*, a zachodzić będzie dopiero dobre 2 godz. po **Słońcu** kąpiąc się w zorzach wieczornych. Maksimum jasności osiągnie 15 sierpnia, będzie wtedy najdalej na niebie od naszej gwiazdy aż o 46 stopni w elongacji zachodniej.

Mars przebywający w gwiazdozbiorze *Byka* będzie widoczny dopiero po północy. Pod koniec wakacji poprzedza wschód **Słońca** o trzy godziny. W opozycji do niego znajdzie dopiero 19 lutego 2027 roku i wtedy będzie go można obserwować przez całą noc. Do **Marsa** zbliży się **Księżyc** w dniu 9 sierpnia, ale to zjawisko będzie u nas widoczne dopiero w dzień o godz. 7.30.

Jowisz ze swą gromadką galileuszowych księżyców przebywa w gwiazdozbiorze *Raka* i przez wakacje wypoczywa w promieniach **Słońca**, zatem będzie u nas niewidoczny na niebie. W koniunkcji ze **Słońcem** będzie 29 lipca.

Saturn zaś przystrojony w pierścienie, które możemy podziwiać już przez niewielką lunetę, gości w gwiazdozbiorze *Ryb*. Na początku wakacji wschodzi już przed północą i stopniowo coraz to wcześniej poprzedza wschód **Słońca**. Będzie w opozycji do niego dopiero w dniu 4 października, zatem będzie go można wtedy obserwować na nocnym niebie przez cały okres wakacji akademickich.

Natomiast **Uran** i **Neptun** widoczne będą w drugiej połowie nocy odpowiednio w gwiazdozbiorach *Byka* i *Ryb*. Końcówka wakacji będzie szczególnie dobrym okresem do obserwacji **Neptuna**, który chodzi po niebie w parze z **Saturnem**, a jego opozycja to 19 IX. **Uran** zaś na początku wakacji wędruje z pobliskim mu **Marsem**, a pod ich koniec poprzedza wschód **Słońca** już o ponad 4 godziny. Aby te dalekie planety dostrzec, musimy się jednak posłużyć do obserwacji lunetą.

Jeśli zaś chodzi o naturalne fajerwerki, to w drugiej połowie lipca, z maksimum 28 VII, można obserwować powolne meteory z roju *Akwarydów*, których radiant leży w gwiazdozbiorze *Wodnika*. W obserwacjach wieczornych będzie nam przeszkadzał **Księżyc** prawie w pełni. Natomiast od 17 lipca do 24 sierpnia promieniują znane ludziom od stuleci *Perseidy*, zwane też *łzami św. Wawrzyńca*. Główne, rozciągnięte ich maksimum wystąpi w dzień 12 i nocą 12/13 sierpnia. Obserwacjom nie będzie przeszkadzał **Księżyc** w nowiu, a wcześniejsze zaćmienie **Słońca** tylko wzmocni nasze apetyty obserwacyjne. Zatem zapraszam do obserwacji tego słynnego roju meteorów. Warto bowiem zarwać trochę nocy ze środy na czwartek, aby zobaczyć te liczne „spadające gwiazdy”. Pamiętajmy też o staropolskiej prognozie pogody:

„Czego lipiec i sierpień nie dowarzy, tego wrzesień nie usmaży”